

Apunts de llengua

(publicat a *L'Heura digital* 39, 20 d'abril de 2012)

Els ianquis no la porten

En un número anterior parlàvem del cas de dues estrangeres, la *w* i la *k*. Doncs bé, avui parlarem d'una altra grafia del nostre alfabet que, si bé en forma part amb dret propi com a acompanyant de la *n*, en alguns estrangerismes es respecta i hi surt sola (*play-boy*, *whisky*). És el cas de la «i grega» (*y*).

- ✓ Per començar, fixeu-vos en el mateix nom de la lletra, ja que curiosament no trobem la grafia en qüestió formant part del seu propi nom, com passa en gairebé totes les altres grafies (l'excepció justament són la *q* ((*cu*), la *ve doble* (*w*) i la *k* (*ca*)).
- ✓ Tal com havíem avançat, en català trobem la *y* acompanyant la *n* per formar el dígraf *ny* (*canya*, *bony*). El castellà, el basc i el gallec, aquest so el *grafien* amb *ñ*, mentre que altres llengües llatines (portuguès, francès, italià, etc.) representen aquest fonema amb els dígrafs *nh* o *gn*.

Com a característiques que convé recordar, aquestes dues grafies no podem separar-les a final de ratlla o en qualsevol altre cas en què haguem de separar síl·labes (*ca-nya*). Pel que fa a la seva posició, les trobarem entre vocals o a final de mot, i en poques ocasions a l'inici (*nyam-nyam*, *nyigui-nyogui*, *nyicris*, *nyora*).

- ✓ Finalment, volem destacar un fet relacionat amb aquest conjunt gràfic, però justament per la seva absència: els topònims cap Canaveral i Península, al contrari del que potser pensàriem, van amb *n*, no amb *ny*.
- ✓ Passem a la *i grega* sola. Tot i que en català antic es feia servir –per la qual cosa la trobem en diversos cognoms com Ruyra, Botey, etc.–, actualment, com a lletra, només forma part de paraules que la gramàtica anomena estrangerismes. Alguns d'aquests són topònims com ara Kentucky, Kyoto, Nova York –però *novaiorquesos* (!)–, Kenya, etc., o noms propis de persona com Keynes, el tan anomenat avui en dia economista anglès, o Kennedy, una família de polítics famosos i d'origen irlandès.
- ✓ En substantius comuns, hem d'anar en compte perquè la majoria de les expressions que fem servir, i que en anglès o castellà van amb *y*, han estat adaptades a la grafia catalana, la *i llatina*, que és la que ens recomanen que fem servir habitualment. Us en fem una llisteta que vosaltres mateixos (i mateixes) podreu anar completant i, també, recordant: *voleibol*, *hoquei*,

ianqui, ioga, iogurt, niló, bodi, lemen, carei, esprai, ral·li, lugoslàvia, espagueti, iode, joia, discjòquei...